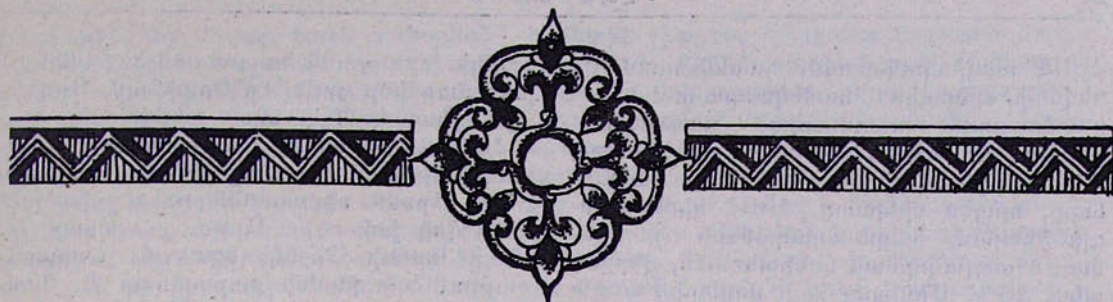

Մ Ա Հ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԻՆԻՍՏՐՆԵՐԻ ՍՈՎԵՏԻՆ ԱՌԸՆԹԵՐ
ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԳՈՐԾԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՍԱՐԳԻՍ ՏԻԳՐԱՆԻ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆԻ

(1917—1977)

Օգոստոսի 25-ին, 60 տարեկան հասակում, հանկարծամահ եղավ Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Սարգիս Տիգրանի Գասպարյանը:

Հայոց Հայրապետը և Մայր Աթոռ ս. Էջմիածինը մեծ ու ծանր կորուստ կրեցին Ս. Գասպարյանի անակնկալ մահվամբ:

Ծուրջ 15 տարի հանգուցյալը, որպես հայրենասեր և բարձր կրթության տեր մարդ, ձեռնհաստրեմ և անփրկելի գլխավորեց Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի պատասխանատու պաշտոնը և իր եռանդուն ու շինարար մասնակցությունը բերեց Հայոց Հայրապետի հայրենասիրական ու խաղաղասիրական գործունեությանը, Նրա մշակութային, կրթական, շինարարական կարևոր ձեռնարկումներին:

Ս. Գասպարյանի անակնկալ մահը խորապես ազդեց Հայոց Հայրապետի, ինչպես նաև Մայր Աթոռի միաբանության և աշխատակիցության վրա:

Ս. Գասպարյանը ծնվել է 1917 թվականին Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի Հադրութ գյուղում: 1935 թվականին ավարտելով տեղի մանկավարժական տեխնիկումը, ուսուցչական աշխատանքի է անցնում հայրենի գյուղում:

1937 թվականին նա մեկնում է Բաքու և ընդունվում պետական մանկավարժական ինստիտուտի ուսաց լեզվի և գրականության ֆակուլտետ և այն ավարտում 1941 թվականին:

Հայրենական պատերազմի առաջին իսկ օրից Գասպարյանը մեկնում է ռազմաճակատ՝ կատարելու իր հայրենասիրական-զինվորական ծառայությունը:

Այնուհետև, 1943 թվականից սկսած նա վարում է մի շարք դիվանագիտական հայրենակներ պաշտոններ ՍՍՀՄ և ՀՍՍՀ արտաքին գործերի մինիստրություններում,

ՀՍՍՀ ռադիոկոմիտեում, դասախոսում երեւելանի պետական համալսարանում և այլ բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, ձեռնհասաբեւեւ և մեծ արդյունավորությամբ գլխավորում է աշխատանքները, որպէս միւս, ՀՍՍՀ կինեմատոգրաֆիայում, հայրենադարձների ընդունման և տեղավորման կոմիտեում և, վերջապէս, ՀՍՍՀ Միւսիտրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդում, որպէս կոմիտեի նախագահ:

Ս. Գասպարյանը բազմակողմանիորեն զարգացած և խորը գիտելիքների տեր անձնավորություն էր և գիտական աշխատություններ է թողել հայ ժողովրդի և գաղթածայինների պատմության, հայրենագիտության տարբեր ճյուղերի ուսումնասիրության վերաբերյալ, ինչպէս նաև կատարել է ռուս և օտար գեղարվեստական գրականությունից հայերեն թարգմանություններ:

Սարգիս Գասպարյանի մահվան տխուր առիթով Հայոց Հայրապետը ցավակցական հետևյալ հեռագիրը ուղարկեց ՀՍՍՀ Միւսիտրների սովետի նախագահ Ֆ. Սարգսյանին.

Հանուն Մայր Աթոռ ա. Էջմիածնի ու Գերագույն հոգևոր խորհրդի, վշտով Զեզ ենք ներկայացնում Մեր ցավակցությունները Հայկական ՍՍՀ Միւսիտրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Սարգիս Գասպարյանի վաղաժամ մահվան տխուր առիթով:

Հանգուցյալը երկար տարիներ իր հայրենամեր աշխատանքով սրժանացել էր բոլորիս հարգանքին ու գնահատանքին՝ որպէս ազնիւ մարդ ու որպէս անբասիր ու իմաստուն պետական գործիչ: Նրա հիշատակը միշտ պայծառ կմնա մեր մեջ՝ սուրբ Էջմիածնում:

Մաղթում ենք Զեզ բաջառողջություն և միշտ փալլուն հաջողություններ՝ ի խնդիր էլ՝ ավելի ծաղկման մեր մայր հայրենիքի, որին նվիրել էր իր ողջ կյանքը նաև ողբացալ Սարգիս Գասպարյանը:

Վ. Ա. Զ. Գ. Ե. Ն. Ա.

Կարողիկոս Ամենայն Հայոց

Հայոց Հայրապետը նույն տխուր առիթով ցավակցական հեռագիր հղեց նաև հանգուցյալի կնոջը՝ տիկին Մերի Գասպարյանին, միախարության և տիտիանքի ջերմ արտահայտություններով:

Օգոստոսի 27-ին, շաբաթ օրը, ժամը 16-ին, կատարվեց Ս. Գասպարյանի հու-

ղարկավորությունն ու թաղումը: Հանգուցյալի մարմինը դրվել էր Երևանում, Արվեստի աշխատողների տան դահլիճում:

Հանուն Վեհափառ Հայրապետի հուղարկավորությանը մասնակցեցին տ. Կոմիտաս և տ. Արսեն սրբազանները, «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիր Արթուր Հատիտյանը, Մայր Աթոռի Միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի քարտուղար Պ. Ծախաչյանը, որոնք հանուն Վեհափառ Հայրապետի խոր ցավակցություն հայտնեցին հանգուցյալի այրուն և հարազատներին:

Ս. Գասպարյանի աճյունը ամփոփվեց Երևանի քաղաքային պանթեոնում:

Մեպտեմբերի 4-ին Մայր տաճարում, հալարտ ա. պատարագի, Հայոց Հայրապետի նախագահությամբ կատարվեց մասնավոր հոգեհանգստյան պաշտոն հանգուցյալ Սարգիս Գասպարյանի հիշատակին:

Ս. պատարագին և հոգեհանգստյան արարողությանը ներկա էին հանգուցյալի այրին՝ տիկին Մերի Գասպարյանը, իր ցավակների և հարազատների հետ, ՀՍՍՀ Միւսիտրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի անդամները՝ գլխավորությամբ տեղակալ Ս. Հարապոյանի, հանգուցյալի ընկերներն ու բարեկամները:

Հոգեհանգստյան արարողությունից առաջ Վեհափառ Հայրապետը, ոգեկոչելով անմոռաց հիշատակը հանգուցյալ Սարգիս Գասպարյանի, խոսեց հետևյալ արտաշարժ դամբանականը.

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ. ամեն»:

«Քանզի ամենայն մարմին իբրև զխոտ է և ամենայն փառք մարդոյ իբրև ծաղիկ. խոտն ցամաքեցաւ և ծաղիկն թօթափեցաւ» (Ս. Պետ. Ա. 24):

Սիրելի ժողովուրդ,

Հիսուս Քրիստոսի աշակերտներից Պետրոս առաքյալի տողերն են սրանք իր զբրած նամակներից մեկում, որտեղ նա, խոսելով կյանքի և մահվան խորհրդի մասին, մարդկային կյանքը նմանեցնում է մի բույսի, իսկ նրա կյանքի գործերը, նրա փառքը նմանեցնում է ծաղկի: Պետրոս առաքյալ այս հակիրճ խոսքերի մեջ խտացնում է հավիտենական և տիեզերական օրենքը՝ կյանքի և մահվան, ալնքան պատկերապից, ալնքան ճշմարտացի, ալնքան հուզիչ կերպով: Տիեզերական օրենք և խորհուրդ, որ վեր է մեր մարդկային իմացության ուժերից և անիմանալի մեզ համար: Մարդկորեն թեև դժվար ենք հաշտվում մահվան հետ, հոգեբանորեն սա էլ ճշմարտություն է: Սակայն պետք է խորհինք, թե երևի գերագույն մի իմաստություն կա այս տիեզերա-

կան օրենքին մեջ, և որի առջև ստիպված ենք խոնարհվել և հաշտվել մարդկային երկրավոր կյանքի ժամանակավորության գաղափարի հետ, այն քրիստոնեական փրկարար հույսով, որ ինչպես նյութական տիեզերքում ամեն ինչ հոսում է, փոփոխվում է, բայց ոչինչ չէ կորչում, այնպես էլ մարդկային հոգու աշխարհում փոփոխվում են գոյության կերպերը, ձևերը, սակայն ինչ որ հոգեկան մի իրողություն մնում է անփոփոխ կյանքի մյուս ափին:

Հավիտենական կյանքի հույսն է այդ քրիստոնեական, որ մխիթարում է մարդկանց հոգիները ահա երկու հազար տարիներն ի վեր ու այսօր էլ մարդիկ այնքան քաղցրությամբ ապրում են այն, իբրև հույս, իբրև խորհուրդ և հավատք:

Միրելի ժողովուրդ, հատկապես մեր արտերը վշտով են լցվում այն պարագաներին, երբ մահը գալիս է վաղաժամ կերպով և հեռացնում մեզանից մեր սիրելին, մեր հարազատը: Անկարելի է, որ հարազատների արտերը չլցվեն աչքող վշտով ու կարտով, երբ իրենց սիրելին չկա այլևս իրենց շուրջ, իրենց տան մեջ, հավաքական կյանքի մեջ: Սվելին, տակավին կան մահեր, որոնք սուգ են պատճառում և վիշտ ոչ միայն մեջեջյալի հարազատներին, ընտանիքի անդամներին, այլ նաև ամբողջ հասարակության, ամբողջ ժողովրդին: Ահա այսպիսի մի կորուստի առջև ենք զրուցվում մենք այսօր, և այժմ պատրաստվում ենք հոգեհանգստյան պաշտոն կատարել հոգվո խաղաղությանը համար այն անձնավորության, որ բաժանվեց մեզանից ընդմիշտ, սուգի մատնելով ոչ միայն իր ընտանիքի անդամները, այլ նաև շատ-շատերին մեր երկրում, ընդ որում նաև մեզ բոլորին՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պաշտոնության, աշխատողներին, հոգևորականության, Գերագույն հոգևոր խորհրդին և նաև անձամբ Մեզ: Սրանից մոտ մի շաբաթ առաջ, իր մահկանացուն կրեց մեր հայրենիքի ակաճավոր պետական գործիչներից մեկը՝ Սարգիս Տիգրանի Գասպարյանը, անակնկալ մահով և խիստ վաղաժամ, տակավին իր ուժերի հասունության տարիքում, երբ առնվազն 15—20 տարիներ ևս նա կկարողանար ծառայել յուր հայրենիքին, յուր ժողովրդին և մեր Մայր Աթոռին:

Ս. Տ. Գասպարյանը նոր սերնդի մեր երկրի ամենաազնիվ և ամենաակաճավոր պետական գործիչներից մեկը եղավ: Տակավին երիտասարդ հասակին նա պատասխանատու պաշտոններ ստանձնեց արտասահմանում սովետական դեսպանատան մեջ, ապա Հայաստանում եղավ Ներգաղթ

կոմիտեի լիազոր, Ներգաղթ կոմիտեի նախագահ և Կիևեմատոգրաֆիայի միևնույն և բազմաթիվ տարիներ եղավ նախագահը եկեղեցական-պետական խորհրդին, Միևնույնների սովետին կից: Աշխատանքի սապարեզում նա ամեն տեղ ցուցաբերեց ինք իրեն իբրև ազնիվ և հավատարիմ քաղաքացի մեր պետության, իբրև գործարար աշխատող, իբրև հոգով և ձեռքերով մաքուր գործիչ, իբրև ժրջան և ստեղծարար պաշտոնատար: Ամեն տեղ, որտեղ նա աշխատեց, մի պայծառ հետք թողեց և սքանչելի մի հիշատակ և օրինակ այլոց: Հատկապես իբրև եկեղեցական գործերի նախագահի, Մենք երախտապարտ ենք նրան բազմաթիվ տեսակետներից, որոնց Մենք չենք անդրադառնա այսօր մանրամասնորեն, բայց կասենք մեկ մեծ ճշմարտություն, որ նա հավասարապես իմացավ ծառայել և օգտակար լինել և՛ պետության, և՛ եկեղեցուն: Մեր ժամանակներում, նա բացառիկ դեր կատարեց այս տեսակետից: Մենք նրա հետ գործակցեցինք շուրջ տասնևհինգ տարիներ և տեսանք նրա մեջ թե՛ ազնիվ մարդը, թե՛ նվիրյալ և հավատարիմ քաղաքացին և թե՛ բոլոր հարցերին մարդկայնորեն մոտեցող անձնավորությունը, հարցեր, որոնք կապված են եղել մեր եկեղեցու, մեր ժողովրդի հոգևոր կյանքի զարգացման և հատկապես ս. Էջմիածնի պաշտոնության և ծաղկման հետ: Պիտի ասենք առանց չափազանցության, որ եթե Մեր գահակալության տարիների ընթացքում ունեցանք մեծ հաջողություններ շինարարական և այլ տեսակետներից այստեղ Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնում, ապա այդ պարտական ենք կարևոր չափով նաև մեր եկեղեցական գործերի նախագահ Ս. Գասպարյանին: Իհարկե, սա Մեր հայրենի պետության քաղաքականությունն է ընդհանրապես եկեղեցու և ս. Էջմիածնի նկատմամբ, սա ճշմարիտ է, բայց Ս. Գասպարյանը այդ անձնավորությունը եղավ, որ նաև իր շնորհքը բերեց այս սապարեզում, այս գործին առավել հաջողության համար: Ահա թե ինչու Մենք այսօր բաժանում ենք բոլորս սուգը, վիշտը նրա սգակիր ընտանիքի, բաժանում ենք վիշտը նրա ընկերներին և հարազատներին, բաժանում ենք վիշտը մեր պետական իշխանության, որ կորցրեց իր հավատարիմ բարձր պաշտոնյաներից մեկին:

Ներկայացնում ենք Մեր խորագգաց ցավակցությունները իր ազնիվ տիկնոջ՝ տիկին Մերի Գասպարյանին, նրա զավակներին, նրա քույրերին և բոլոր հարազատներին՝ վստահեցնելով նրանց, թե նաև այստեղ Մայր Աթոռում միշտ պայծառ

կպահենք արդար հիշատակը, բարի հիշատակը Սարգիս Գասպարյանի: Թող նրա հոգին խաղաղությամբ բարձրանա դեպի երկինք և արժանի լինի երկնային հավիտենական կյանքին: Հայցում ենք նաև ձեզ բոլորիդ, սիրելի ժողովուրդ, աստվածային խաղաղություն և օրհնություն այժմ և միշտ. ամեն:

Հավարտ եկեղեցական արարողության վեհաբանում Հայոց Հայրապետը ընդունեց Սարգիս Գասպարյանի ընտանիքի անդամներին, նրա հարազատներին, գործի ընկերներին և մի անգամ ևս անձամբ Իր և Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի անկեղծ և խորը ցավակցությունը հայտնելով՝ հայրական սիրտի անքնի խոսքերով մխիթարեց սգակիրներին:

Ոգեկոչելով Սարգիս Գասպարյանի բարի անունն ու հիշատակը ու նրա հայրենանվեր գործունեությունը, հարգանքի և մխիթարության ջերմ խոսքեր արտասանեցին «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիր Ա. Հատիտյանը և Մայր Աթոռին աղբյուր

ճարտարապետների հանձնաժողովի անդամ Գրիգոր Խանջյանը:

Այնուհետև Հայոց Հայրապետին ողբով և շնորհակալության և երախտագիտության ջերմ ու հուզումնալից խոսք ասաց հանգուցյալի այրին՝ տիկին Մերի Գասպարյանը՝ իրենց ընտանիքի մեծ դժբախտության սուրիվ Հայոց Հայրապետի ցույց տված հայրական մխիթարության և ուշադրության համար՝ մխիթարություն և ուշադրություն, որոնք թեթևացրին իրենց վիշտը և մեղմեցին կորստի ծանրությունը:

Սարգիս Տիգրանի Գասպարյանի հիշատակն ու անունը, որպես պետական եասնդուն և իմաստուն գործչի, որպես Հայոց Հայրապետի անձնական բարեկամի, միշտ վառ ու անմոռաց կմնա այս սուրբ հատուկության մեջ, որ Մայր Աթոռ ս. Էջմիածինն է, ու նրան ճանաչող բոլոր մարդկանց երախտագետ սրտում:

Հանգիստ և խաղաղություն Սարգիս Գասպարյանի արդար հոգուն:

Ա. Հ.

